

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Кочеткова Юрія Олексійовича «Управління землекористуванням сільськогосподарських підприємств в умовах глобальних змін навколишнього середовища», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами

Функціонування нових організаційних форм господарювання в аграрній сфері, переважна більшість з яких мають приватну форму власності, формування ринкової системи економічних взаємовідносин між землекористувачами та землевласниками, загострення економічних, соціальних та екологічних проблем землекористування, необхідність врахування регіональних особливостей потребують відповідних підходів до регулювання земельних відносин. Розвиток глобалізаційних процесів потребує обґрунтування нових підходів до організації використання сільськогосподарських угідь, які дали б змогу створити умови для їх раціонального використання й охорони земель. Докорінна перебудова земельних відносин на селі, формування їх розвитку у відповідності зі світовими стандартами спонукає до створення адекватної системи управління земельними ресурсами, здатної гармонізувати інтереси суб'єктів господарювання та держави, забезпечити умови для нарощування експортного потенціалу вітчизняних товаровиробників.

Тому обґрунтування теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо управління оптимізацією землекористування сільськогосподарських підприємств, що дозволяє сформулювати відповідний інструментарій обґрунтування господарських дій, що є метою дослідження Кочеткова Ю.О., має наукове та практичне значення.

Актуальність дисертації засвідчує також її зв'язок з науково-дослідною роботою Луганського національного аграрного університету за темами: «Удосконалення системи економічного аналізу, моніторингу та діагностики діяльності аграрних підприємств на ринку сільськогосподарської продукції» (2012–2016 рр., номер державної реєстрації 0112U004429), та «Управлінські аспекти модернізації аграрного виробництва в умовах інтеграції України до Європейського економічного простору» (2016–2018 рр., номер державної реєстрації 0116U005247), у рамках яких автором запропонував теоретичні, методичні та практичні підходи до управління оптимізацією землекористування сільськогосподарських підприємств на основі формування відповідного методичного інструментарію.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації, в достатній мірі обґрунтовані. Виконане дослідження свідчить про широту обізнаності дисертанта відносно наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, в яких досліджуються проблеми теорії та методики управління землекористуванням сільськогосподарських підприємств. Для обґрунтування проведених в роботі розрахунків та викладених висновків, автором використаний значний масив даних державних статистичних спостережень.

З метою досягнення поставленої мети та вирішення зазначених завдань автором використано такі сучасні методи дослідження, як: монографічний, абстрактно-логічний, системного підходу, економіко-математичний, розрахунково-конструктивний. Для проведення економіко-математичних розрахунків використовувалося програмне забезпечення Statistica 6.0, SPSS 13.0, MS Excel 2010, DIXI.

Логічна структура дисертаційної роботи Кочеткова Ю.О. визначається її метою. Структура роботи розкриває вирішення поставлених завдань, які дозволили автору провести поглиблене дослідження тенденцій розвитку

управління землекористуванням сільськогосподарських підприємств.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи визначається в обґрунтуванні та розробці теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій щодо управління землекористуванням сільськогосподарських підприємств.

В процесі дослідження автором обґрунтовано концептуально-методичний підхід до розробки моделі управління оптимізацією сільськогосподарського землекористування, яка дозволяє з урахуванням техніко-технологічних, нормативно-законодавчих і ресурсних параметрів розвитку здійснювати адаптацію виробничої моделі сільськогосподарського підприємства до процесів глобальних змін навколишнього середовища (С. 175-177).

Дисертантом уточнено концептуальні засади оптимізації землекористування сільськогосподарських підприємств в умовах глобальних змін навколишнього середовища із зазначенням головних напрямів управління процесом адаптації: формування механізмів урахування впливу агрометеорологічної інформації на економічну результативність сільськогосподарських технологій, забезпечення умов зниження конкурентної напруги за рахунок створення синергетичних умов існування продовольчих і промислових виробництв, створення природних умов екологізації сільськогосподарського виробництва із забезпеченням планової (або програмованої) результативності (С. 173, 175, 190).

Цінним результатом дослідження є економічні моделі та інформаційне забезпечення розробки проектно-виробничих планів оптимізації землекористування за певної пріоритетності потреб суспільства, які, на відміну від існуючих програм, зводяться до екологізації та інтенсифікації виробництва (С. 177-189, 159-172), а також методичний підхід до врахування динаміки зміни якісних показників земельних ресурсів, яка, на відміну від існуючих, дозволяє проектувати систему підвищення ефективності землекористування на основі врахування характеру антропогенної дії технологічних систем сільськогосподарського виробництва (С. 175).

Серед результатів методичного характеру автором розроблено методичні

засади планування сільськогосподарського виробництва в рамках розробки проектно-прогнознаї системи довгострокового планування технологічного навантаження на сільськогосподарські угіддя, яка дозволяє визначити оптимальний рівень інтенсивності використання земельних ресурсів при максимізації прибутковості (С. 154-159).

Науковий та практичний інтерес має запропонована здобувачем теорія оптимізаційного моделювання довгострокового розвитку з урахуванням агротехнічної та метеорологічної інформації, що дозволяє враховувати наслідки глобальних змін навколишнього середовища при проектуванні стратегічного розвитку сільськогосподарського підприємства (С. 190-197).

Заслужують на увагу удосконалені автором напрями міжгалузевої інтеграції сільськогосподарських і промислових підприємств, що реалізуються на основі багаторазового обміну проміжної продукції у процесі виробництва декількох видів сільськогосподарської та промислової продукції (С. 197-203).

3. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів

Теоретична цінність роботи полягає в обґрунтуванні та розробці теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій щодо управління землекористуванням сільськогосподарських підприємств в умовах глобальних змін навколишнього середовища. Основні положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, відзначаються новизною і створюють базу для подальших досліджень питань управління землекористуванням сільськогосподарських підприємств.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені рекомендації щодо управління землекористуванням сільськогосподарських підприємств можуть бути використані в господарській практиці сільськогосподарськими підприємствами для прийняття та обґрунтування оптимальних управлінських рішень. Запропоновані в роботі нові методичні положення й підходи можуть бути використані органами державної та місцевої

влади й управління в процесі реалізації політик у сфері управління землекористуванням сільськогосподарських підприємств України.

Розроблений концептуально-методичний підхід до управління оптимізацією землекористування, який дозволяє здійснювати адаптацію виробничої моделі сільськогосподарського підприємства до процесів глобальних змін навколишнього середовища, використовується в діяльності Департаменту агропромислового розвитку Луганської обласної державної адміністрації. Пропозиції щодо визначення ключових елементів управління землекористуванням при стратегічному плануванні господарської діяльності сільськогосподарських підприємств прийняті до впровадження Управлінням агропромислового розвитку Біловодської районної державної адміністрації Луганської області. Рекомендації щодо методики врахування динаміки змін якісних показників земельних ресурсів, що дозволяє проектувати систему підвищення ефективності землекористування, прийняті до впровадження СТОВ «Агро-Танюшівське» Новопокровського району Луганської області. Рекомендації щодо планування сільськогосподарського виробництва в рамках розробки проектно-прогнозної системи довгострокового планування технологічного навантаження на сільськогосподарські угіддя використані у практичній діяльності Луганського відділення Державного фонду підтримки фермерських господарств.

Теоретичні та методичні матеріали дослідження використовуються у навчальному процесі Луганського національного аграрного університету (м. Харків) при викладанні дисциплін «Аналіз господарської діяльності» та «Економіка підприємства».

4. Оцінка публікацій та повноти відображення результатів дослідження в авторефераті

Результати наукових досліджень Кочеткова Ю.О., які покладено в основу його дисертації, опубліковані в фахових наукових статтях, матеріалах конференцій. За темою дисертації опубліковано 19 наукових праць, з яких: 8 –

статті в наукових фахових виданнях України, 2 – у виданнях іноземних держав та у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, 9 – матеріали конференцій. В опублікованих працях здобувача в повній мірі відображено сутність отриманих результатів виконаного дослідження та їх наукова новизна. Результати дослідження отримали позитивну оцінку на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. З огляду на зазначене апробацію результатів дисертаційної роботи слід вважати достатньою.

Автореферат дисертації достатньо повно розкриває основні положення дисертації та відповідає її структурі та змісту.

5. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Викладені вище узагальнення свідчать про високий науковий рівень дисертаційної роботи, проте є деякі зауваження щодо її змісту.

1. При аналізі ринку органічної продукції України більш доцільно проводити розрахунки синтетичних показників у вартісних показниках (рис. 1.4, «Зростання експорту української органічної продукції», стор. 49). Дані показники можуть більш якісно охарактеризувати тенденції, які відбуваються на органічному ринку, тому що, наприклад, ціни на сировину волатильні, а ціни на готову продукцію стабільні з тенденцією зростання.

2. При дослідженні тенденцій виробництва рідкого біопалива та його ринку (стор. 115-120) не простежується думка автора щодо даних процесів. Зазначаючи тенденції щодо збільшення площі посіву ріпаку, автор концентрує увагу на кількісних показниках землекористування, при цьому не звертаючи увагу на зміну якісних параметрів землекористування.

3. Аналізуючи виробництво та використання кукурудзи та ріпаку в Україні (стор. 115-124), автор приходить до висновку, що їх виробництво може впливати на землекористування позитивно тільки при поглибленні переробки та отриманні, відповідно, на 1 га більшої доданої вартості. Натомість, автор не наводить конкретних розрахунків для українських реалій.

4. Розглядаючи концептуальну модель вибору технологій (стор. 184-186),

автор концентрує увагу тільки-но на технологічній складовій управління землекористуванням сільськогосподарських підприємств та її економіко-екологічні наслідки, при цьому забуваючи про соціальну складову. Ігнорування даної складової неприпустиме, в т.ч. через дефіцит кваліфікованих кадрів на селі, що дозволило б підвищувати їх фондоозброєність та ефективність використання землі відповідно.

5. Для підвищення ефективності управління землекористуванням сільськогосподарських підприємств в умовах глобальних змін навколишнього середовища автор пропонує перспективну організаційну структуру вертикально інтегрованого підприємства по виробництву поліетиленової продукції з біологічної сировини (стор. 207-214). При цьому вважаємо за необхідне обґрунтування системи логістики даного проекту, оскільки він може бути реалізований тільки за умови завантаження виробничих потужностей.

6. В дисертаційній роботі зустрічаються русизми.

Представлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, не знижують її теоретичної та практичної цінності.

7. Загальний висновок

Дисертаційну роботу Кочеткова Ю.О. «Управління землекористуванням сільськогосподарських підприємств в умовах глобальних змін навколишнього середовища» можна визнати завершеним науковим дослідженням, результати якого дозволяють вирішити актуальне науково-практичне завдання – узагальнення та поглиблення теоретичних, методичних засад, розробка практичних пропозицій щодо управління оптимізацією землекористування сільськогосподарських підприємств, а також у формуванні відповідного інструментарію обґрунтування господарських дій.

Дисертація Кочеткова Ю.О. за змістом й якістю теоретичних та методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Вибрану тему дисертаційної роботи необхідним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; завдання дисертаційної роботи в цілому

виконано. Тема дисертації відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Дисертація за своїм змістом відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами), а її автор, Кочетков Юрій Олексійович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри менеджменту і логістики
Полтавського національного
технічного університету
імені Юрія Кондратюка

М. В. Зось-Кіор

Підпис засвідчую:

проректор
з науково-педагогічної роботи

Б. О. Коробко